

Päätös
22.2.2024

VN/17693/2023

Valtioneuvoston päätös työvoimapalveluiden järjestämistä vastaavalle asetetuista vaatimuksista poikkeamista koskevan Valkeakosken kaupungin hakemuksen hylkäämisestä (osa I) sekä Valkeakosken kaupungin kuulumisesta Tampereen seudun työllisyysalueeseen (osa II)

Asianosaiset

Osa I	Valkeakosken kaupunki
Osa II	Valkeakosken kaupunki Tampereen kaupunki Kangasalan kaupunki Lempäälän kunta Nokian kaupunki Oriveden kaupunki Pirkkalan kunta Vesilahden kunta Ylöjärven kaupunki Akaan kaupunki Juupajoen kunta Kuhmoisten kunta Pälkäneen kunta Ruoveden kunta Urjalan kunta Virtain kaupunki

Tausta

Jos kunnat hakevat työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta annetun lain (383/2023, jäljempänä *voimaansaattamislaki*) 4 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa, niiden on toimitettava poikkeuslupahakemus työ- ja elinkeinoministeriölle viimeistään 31.10.2023. Kuntien on toimitettava myös suunnitelma työvoimapalvelujen järjestämiseksi.

Valkeakosken kaupunki on 30.10.2023 toimittanut työ- ja elinkeinoministeriölle sähköpostin, josta ilmenee kaupungin tahto hakea voimaansaattamislain 4 §:ssä tarkoitettua poikkeuslupaa työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023, jäljempänä *järjestämislaki*) 12 §:ssä säädetyistä työvoimapalveluiden järjestämistä vastaavien edellytyksistä. Samalla se toimitti suunnitelman työvoimapalvelujen järjestämiseksi. Poikkeuslupahakemus ja järjestämissuunnitelma pohjautuvat Valkeakosken kaupunginhallituksen päätökseen 23.10.2023 § 277 ja kaupunginvaltuuston päätökseen 25.10.2023 § 48.

Valkeakosken toimittamien asiakirjojen ja 8.11.2023 pidetyn suullisen kuulemistilaisuuden perusteella Valkeakoski on tarkoittanut hakea poikkeuslupaa, joka mahdollistaisi sen liittymisen Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueeseen. Voimaansaattamislain 4 §:n ja sen perustelujen mukaan poikkeamis-

mahdollisuus koskee ainoastaan järjestämislain 12 §:ssä järjestämisvastuulliselle taholle asetettua vaatimusta 20 000 henkilön työvoimapohjasta (HE 207/2022 vp, s. 361).

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi 9.11.2023 Valkeakosken kaupungilta kirjallista selvitystä, hakeeko se voimaanpanolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa järjestää työvoimapalvelut itse, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä. Siinä tapauksessa, että Valkeakoski hakee kyseistä lupaa, työ- ja elinkeinoministeriö pyysi sitä esittämään, mihin voimaanpanolain 4 §:n 1 momentin kohtaan se vetoaa hakemuksessaan ja perustelut voimaanpanolain 4 §:n 2 momentissa säädetyn lisäedellytyksen täyttämistä. Lisäksi ministeriö pyysi Valkeakosken kaupunkia toimittamaan järjestämissuunnitelman, jossa kuvataan, miten Valkeakoski turvaisi riittävän palvelutason, jos sille annettaisiin poikkeuslupa järjestää työvoimapalvelut itse.

Valkeakosken kaupunki on toimittanut pyydetyn selvityksen ja päivitetyn järjestämissuunnitelman 16.11.2023. Asiakirjojen mukaan Valkeakosken kaupunki hakee voimaanpanolain 4 §:ssä tarkoitettua lupaa järjestää työvoimapalvelut, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä. Asiakirjat pohjautuvat Valkeakosken ilmoituksen mukaan kaupunginhallituksen päätökseen 15.11.2023.

Valkeakosken kaupunki on toimittanut poikkeuslupahakemuksen ja järjestämissuunnitelman laissa säädettyssä määräajassa. Työ- ja elinkeinoministeriö on käsitellyt hakemuksen ja esittää valtioneuvoston päätettäväksi seuraavaa.

PÄÄTÖS

Osa I: Poikkeuslupahakemuksen hylkääminen

Valtioneuvosto ei myönnä Valkeakosken kaupungille työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon jälkeen annetun lain (383/2023) 4 §:ssä tarkoitettua lupaa järjestää työvoimapalveluita.

Osa II: Valkeakosken kaupungin kuuluminen Tampereen seudun työllisyysalueeseen

Valtioneuvosto päättää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 16 §:n nojalla seuraavasti:

1. Valkeakoski liitetään Tampereen kaupungin, Kangasalan kaupungin, Lempäälän kunnan, Nokian kaupungin, Oriveden kaupungin, Pirkkalan kunnan, Vesilahden kunnan, Ylöjärven kaupungin, Akaan kaupungin, Juupajoen kunnan, Kuhmoisten kunnan, Pälkäneen kunnan, Ruoveden kunnan, Urjalan kunnan ja Virtain kaupungin valtuustojen hyväksymän sopimuksen mukaisesti perustettuun työllisyysalueeseen (Sopimus yhteisestä toimielimestä julkisten työvoimapalvelujen viranomaistehtävien hoitamisesta, jäljempänä *yhteistoimintasopimus*).

Tampereen kaupunki toimii kuntalain (410/2015) 51 §:n mukaisena vastuukuntana. Valkeakosken kaupungin vastuu työvoimapalveluiden järjestämisestä ja muista työvoimaviranomaiselle säädettyistä tehtävistä siirretään Tampereen kaupungille.

2. Yhteistoimintasopimuksen kohdasta 3 poiketen kuntien yhteisenä toimielimenä toimii Tampereen kaupungin elinvoima- ja osaamislautakunnan työllisyysjaosto.

Työllisyysjaostossa on 17 jäsentä. Jäsenillä on henkilökohtaiset varajäsenet.

Tampereen elinvoima- ja osaamislautakunta valitsee kahdeksan jäsentä ja kullekin heistä henkilökohtaisen varajäsenen.

Nokian kaupunki, Ylöjärven kaupunki, Kangasalan kaupunki, Pirkkalan kunta, Lempäälän kunta ja Valkeakosken kaupunki valitsevat kukin yhden jäsenen. Akaan kaupunki, Oriveden kaupunki, Virtain kaupunki, Pälkäneen kunta, Urjalan kunta, Vesilahden kunta, Ruoveden kunta, Kuhmoisten kunta ja Juupajoen kunta valitsevat yhteensä kolme jäsentä sopimallaan tavalla. Varajäsenistä kuusi valitaan niistä kunnista, joilla ei ole varsinasta jäsentä toimielimessä.

Tampereen kaupungin elinvoima- ja osaamislautakunta valitsee työllisyysjaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan jaoston varsinaisista jäsenistä.

Yhteistoimintasopimuksen kohdasta 6 poiketen lautakunnan tehtäviin eivät kuulu Valkeakosken kaupungin osalta ne tehtävät, joita ei kotoutumisen edistämiseksi annetussa laissa (681/2023) ole säädetty työvoimaviranomaiselle, elleivät osapuolet toisin sovi.

3. Kustannustenjaon perusteita koskevaa yhteistoimintasopimuksen kohtaa 9 sovelletaan Valkeakoskeen siltä osin, kuin kustannukset koskevat työvoimaviranomaisen tehtäviä. Ennen tämän päätöksen antamista aiheutuneiden kustannusten korvaaminen edellyttää Valkeakosken kaupungin osalta erillistä sopimusta.
4. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulosta annetun lain (383/2023) 6 §:ssä tarkoitettu työ- ja elinkeinotoimistoista, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksesta siirtyvä henkilöstö siirtyy Tampereen kaupungille. Poiketen yhteistoimintasopimuksen kohdasta 7 Valkeakosken kaupunkiin palvelussuhteessa oleva työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2021) ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisia tehtäviä hoitaneen henkilöstön siirtyminen Tampereen kaupungin palvelukseen edellyttää erillistä sopimusta.

Valtioneuvoston päätös yhteistoiminnan ehdoista on voimassa, kunnes asianomaiset kunnat toisin sopivat. Asianomaisten kuntien on käynnistettävä yhteistoimintasopimuksen muutosmenettelyt välittömästi.

Perustelut

Osa I: Poikkeuslupahakemuksen hylkääminen

Järjestämislain 12 §:ssä säädetään työvoimapalveluiden järjestämisvastuun edellytyksistä. Pykälän mukaan, jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (*työllisyysalue*) yhdessä jonkin toisen tai useamman muun

kunnan kanssa siten, että työllisyysalueen kuntien yhteenlaskettu työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Voimaanpanolain 4 §:n 1 momentin mukaan poiketen siitä, mitä työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä säädetään, valtioneuvosto voi antaa työllisyysalueelle luvan järjestää työvoimapaalveluita, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä. Poikkeaminen on mahdollista, jos vähintään yksi momentin 1-5 kohdissa säädetyistä edellytyksistä täyttyy.

Valkeakosken kaupungin työvoimapohja hakemuksen vireille tullessa viimeisimpien vahvistettujen, vuoden 2021 tietojen perusteella on 9 009 henkilöä. Valkeakoski hakee toimittamiensa asiakirjojen perusteella poikkeuslupaa voimaanpanolain 4 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla.

Voimaanpanolain 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa mahdollistetaan poikkeaminen, jos poikkeusluvan myöntäminen on alueelliset, palvelujen järjestämisestä koskevat ratkaisut, palvelujen tarve, palvelujen kustannukset sekä muut palvelujen järjestämiseen liittyvät tekijät huomioon ottaen muusta erityisestä syystä perusteltua, jos työvoimapaalvelujen järjestämiseksi on tehty sopimus tai päätös sekä työvoimapaalveluiden järjestämisestä annetun lain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma, joka turvaa riittävän palvelutason.

Valkeakoski toteaa 30.10.2023 toimittamassaan alkuperäisessä poikkeuslupahakemuksessaan, että sen tarkoitus on tehdä Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen kanssa sopimus ja järjestämissuunnitelma, jonka se toteaa turvaavan riittävän palvelutason. Kaupungin mukaan se näkee järkevämpänä vaihtoehtona esittää suoraan halu liittyä Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueeseen kuin hakea oman työllisyysalueensa muodostamista.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi 9.11.2023 Valkeakosken kaupungilta kirjallista selvitystä, hakeeko se voimaanpanolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa järjestää työvoimapaalvelut itse, kun työllisyysalueen työvoiman määrä alittaa 20 000 henkilöä. Kirjallisen selvityspyynnön johdosta päivittämissään poikkeuslupahakemuksessa Valkeakosken kaupunki toteaa, että työllisyysalueen muodostamisessa ei ole päästy Tampereen kanssa yhteiseen näkemykseen, eikä maantieteellistä yhteyttä syntynyt Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueeseen, ja siksi kunta hakee poikkeamista.

Valkeakosken kaupunki perustelee hakemustaan sillä, että se tekisi mallissa vahvaa yhteistyötä muiden työllisyysalueiden kanssa, mikä turvaa riittävän palvelutason. Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen kunnat ovat Valkeakosken hakemuksen mukaan tietoisia Valkeakosken kaupungin tahtotilasta.

Hakemuksensa mukaan Valkeakosken kaupunki haluaa olla aktiivinen ja vastuullinen toimija työllisyysalueiden ja TE-uudistuksen mahdollisuutena ja tärkeänä kunnan elinvoimatehtävänä. Valkeakoski on jo kuntakokeilussa hoitanut henkilöasiakkaiden palvelut lähipalveluna ja ollut aluekoordinaation mukaisesti viemässä kuntakokeilua osaltaan eteenpäin. Valkeakosken kaupunki katsoo selviytyvänsä julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tuotannosta, josta se hakemuksensa mukaan selviytyisi itse 9 000 työvoimapohjalla, siirtyvä TE-resurssi ja kunnan oma resurssi huomioiden,

kunnan ekosysteemi ja mm. Ohjaamo-toimintaa hyödyntäen sekä yhdistäen vahvan yhteistyön omien koulutusten järjestäjien kanssa ja ostopalvelun niihin tehtäviin, jotka vaativat harvinaisempaa erityisosaamista tai on muutoin järkevää tehdä yhteistyössä (esimerkiksi erilaiset hankinnat).

Järjestämissuunnitelmassa kuvataan Valkeakosken kaupungin työllisyyspalveluita. Suunnitelman mukaan Valkeakosken kaupungin työllisyyspalvelut on koordinoitunut Etelä-Pirkanmaan TYP-toimintaa vuodesta 2006 alkaen sekä meneillään olevaa Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilua. Valkeakosken kaupunki on ollut aikanaan mukana ensimmäisessä työllisyyskokeilussa ja nyt se on mukana aluekoordinaattorina kolmannessa kuntakokeilussa. Aluekoordinaattorina Valkeakoski on järjestämissuunnitelman mukaan edustanut koko eteläistä Pirkanmaan aluetta kokeilun johtoryhmässä, lakisääteisessä yhteistyöelimessä, valmennus- ja koulutuspalveluiden ELY:n ohjausryhmissä sekä muissa yhdyspinta-työryhmissä. Eteläisen Pirkanmaan kunnat ovat vuosittain tehneet yhteisen toimintasuunnitelman kokeilun toimeenpanosta. Etelä-Pirkanmaan kokeilukuntien vastuuviranomaiset ovat kokoontuneet säännöllisesti joka viikko. Kokeilun henkilöstön osamisesta ja vertaistuesta on huolehdittu jokaviikkoisilla säännöllisillä yhteisillä työkokouksilla.

Järjestämissuunnitelman mukaan Valkeakoskella on työllisyydenhoidon tukena kattava ekosysteemi. Alueella toimii suunnitelman mukaan oman lukiokoulutuksen lisäksi sekä ammatillinen oppilaitos että ammattikorkeakoulu sekä oma vapaan sivistystyön oppilaitos. Lisäksi alueen koulutustarjontaa täydentää Päivölän Kansanopisto. Oma Ohjaamo-toiminta vastaa nuorten matalankynnyksen ohjaustarpeisiin, myös Akaan ja Urjalan osalta. Monialaisen yhteispalvelun TYP-työn osalta Valkeakoski kuuluu Pirkanmaan etelän alueeseen, jossa muina kuntina ovat Akaa, Pälkäne, Urjala ja Kuhmoinen.

Valkeakosken kaupunki toteaa hakemuksessaan, ettei se ole voinut vaikuttaa siihen, ettei maantieteellistä yhteyttä sen haluamaan alueeseen ole syntynyt. Poikkeusluvan hyväksyminen muodostaisi sen mukaan silti toiminnallisen kokonaisuuden, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta.

Työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettujen asiakirjojen ja suullisen kuulemisen perusteella Valkeakoski on ollut elokuuhun 2023 asti mukana Tampereen seudun työllisyysalueen valmistelussa. Elokuussa 2023 Valkeakoski päätti (Valkeakosken kaupunginhallitus 21.8.2023 § 217), ettei se jatka valmistelua Tampereen kanssa Tampereen asettamilla ehdoilla. Asiakirjojen mukaan Valkeakosken osalta kynnyskysymyksiksi nousivat yhteisen toimielimen kokoonpanon epädemokraattisuus sekä toimivallan ja henkilöstön siirtäminen erityisesti kuntahenkilöstön osalta.

Valkeakoski kuuluu Tampereen työssäkäyntialueeseen. Valkeakoskelaisista noin 44 % käy töissä kotikuntansa ulkopuolella. Heistä noin 85 % käy töissä jossakin Tampereen seudun työllisyysalueeseen kuuluvassa kunnassa, suurin osa Tampereella. Valkeakosken työpaikkaomavaraisuus, noin 81,6 % vuonna 2021, ei ole korkea.

Valkeakoski on poikkeuslupahakemuksessa ja järjestämissuunnitelmassa kuvaamallaan tavalla toiminut eteläisen Pirkanmaan kuntien kanssa tiiviissä yhteistyössä ja koordinaatiovastuussa työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, työllistymisen monialaisessa yhteispalvelussa (TYP) ja nuorten Oh-

jaamo-toiminnassa. Valkeakoskella on siten näiden palveluiden tuottamisesta ja osin järjestämisestä aiempaa kokemusta. Toisaalta se on ollut olennaisessa roolissa eteläisen Pirkanmaan kuntien työvoimapalveluissa ja niihin liittyvissä muissa palveluissa. Eteläisen Pirkanmaan kunnat Akaa, Pälkäne, Urjala ja Kuhmoinen, joiden kanssa Valkeakoski on tehnyt tiivistä yhteistyötä aiemmin, kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettujen asiakirjojen perusteella Tampereen seudun työllisyysalueeseen.

Ottaen huomioon, että Valkeakosken työvoimapohja on huomattavasti alle järjestämisvastuun edellytyksenä olevan 20 000 henkilön, että Valkeakoski kuuluu vahvasti Tampereen työssäkäyntialueeseen, että noin 44 % valkeakoskelaisista työssä käyvistä henkilöistä käy töissä Valkeakosken ulkopuolella ja että Valkeakoskelle on ajan saatossa muodostunut vahva rooli Tampereen seudun työllisyysalueeseen kuuluvien eteläisen Pirkanmaan kuntien työvoima- ja muissa työllisyyspalveluissa, valtioneuvosto katsoo, että poikkeusluvan myöntäminen Valkeakoskelle ei ole voimaanpanolain 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla erityisestä syystä perusteltua. Näin ollen poikkeusluvan myöntämiselle voimaanpanolain 4 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty.

Osa II: Valkeakosken kaupungin kuuluminen työllisyysalueeseen

Valkeakosken liittäminen Tampereen seudun työllisyysalueeseen

Järjestämlain 16 §:n 1 momentin mukaan, jos kunta, jonka työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä eikä valtioneuvosto ole myöntänyt työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua lupaa, jää työllisyysalueen ulkopuolelle, valtioneuvosto päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen sekä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet.

Valkeakosken poikkeuslupahakemus on edellä esitetty hylättäväksi. Koska Valkeakoski näin ollen jäisi työllisyysalueen ulkopuolelle, valtioneuvoston on päätettävä sen kuulumisesta työllisyysalueeseen sekä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet.

Valtioneuvoston päätöksen työllisyysalueesta on oltava järjestämlain 12 ja 13 §:n mukainen. Tämä tarkoittaa, että valtioneuvoston päätöksellä muodostuvan työllisyysalueen yhteenlasketun työvoiman määrän on oltava vähintään 20 000 henkilöä ja työllisyysalueen tulee muodostaa maantieteellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Järjestämisvastuun on oltava joko kuntayhtymällä tai yhteisellä toimielimellä (vastuukuntamalli).

Valkeakoskella on yhteistä maarajaa Tampereen seudun työllisyysalueeseen työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettujen asiakirjojen perusteella kuuluvien kuntien Akaan, Lempäälän, Kangasalan ja Pälkäneen kanssa sekä TyöHämeen työllisyysalueeseen työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettujen asiakirjojen perusteella kuuluvien kuntien Hämeenlinnan ja Hattulan kanssa. Näin ollen maantieteellisesti yhtenäisen alueen muodostaminen olisi mahdollista sekä Tampereen seudun työllisyysalueen että TyöHämeen työllisyysalueen kanssa.

Valkeakoski kuuluu Tampereen työssäkäyntialueeseen. Tilastokeskuksen vuoden 2021 työssäkäyntitilastojen perusteella Valkeakoskelta pendelöidään eniten töihin Tampereelle, jonne suuntautuu yli 1600 Valkeakoskella asuvan henkilön työmatka. Luku vastaa Valkeakosken työvoimasta 20 %:a. Kaikkiaan Valkeakosken työssäkäynnistä 34 % suuntautuu Tampereen seudun työllisyysalueen kuntiin. Valkeakoskelta Hämeenlinnaan pendelöi töihin hieman alle 250 henkilöä, eli noin 3 % Valkeakosken työvoimasta. Kaikkiaan 4 % valkeakoskelaiusten työssäkäynnistä suuntautuu TyöHämeen työllisyysalueeseen kuuluviin kuntiin. Työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivin alue muodostuu näin ollen liittämällä Valkeakosken kaupunki Tampereen seudun työllisyysalueeseen.

Edellä esitetyillä perusteilla lainsäädännössä työvoimapalveluiden järjestämiselle asetetut edellytykset täyttyvät parhaiten liittämällä Valkeakosken kaupunki Tampereen seudun työllisyysalueeseen.

Yhteistoiminnan ehdot

Tampereen kaupunki, Kangasalan kaupunki, Lempäälän kunta, Nokian kaupunki, Oriveden kaupunki, Pirkkalan kunta, Vesilahden kunta, Ylöjärven kaupunki, Akaan kaupunki, Juupajoen kunta, Kuhmoisten kunta, Pälkäneen kunta, Ruoveden kunta, Urjalan kunta ja Virtain kaupunki ovat muodostaneet työllisyysalueen hyväksymänsä yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Valkeakosken kaupunki ei ole sopimuksen osapuolena, joten valtioneuvoston on järjestämislain 16 §:n 1 momentin mukaan päätettävä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisen perusteista ja muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista. Pykälän säännöskohtaisten perustelujen mukaan valtioneuvoston päätöksellä turvattaisiin yhteistyövelvoitteiden käytännön toteutus taikka palvelujen järjestäminen niissä tilanteissa, joissa kunnat eivät näitä velvoitteita omilla päätöksillään toteuttaisi taikka olisi pystyneet toteuttamaan.

Perustuslailla suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Kuntien pakollisen yhteistoiminnan järjestelyjä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi yhteistoimintatehtävien ylikunnalliseen luonteeseen, hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen yhteistoimintatehtäviä hoidettaessa sekä siihen, ettei noudatettava päätöksentekojärjestelmä anna yksittäiselle kunnalle yksipuolisen määräämävallan mahdollistavaa asemaa. Tästä johtuen työllisyysalueen kuntien yhteistoiminnassa on perusteltua lähtökohtaisesti noudattaa yhteistoimintasopimuksen mukaisia ehtoja, joista muut kunnat Valkeakosken kaupunkia lukuun ottamatta ovat sopineet.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä ja oikeuskäytännöstä johtuu, että valtioneuvoston päätöksellä ei voida kuntien itsehallinnon perustuslain-suoja huomioon ottaen säätää tai määrätä kuntien yhteistoiminnalle sel-laista päätöksentekojärjestelmää, joka velvoittaa muut yhteistoimintaan osallistuvat kunnat hyväksymään yhden kunnan yksipuolisen määräämävallan. Lisäksi kaikille yhteistoiminta-alueen kunnille tulee taata edustus toimielimissä. (PeVL 37/2006 vp ja siinä mainitut lausunnot sekä KHO 2014:144 ja KHO:2023:22).

Tampereen seudun työllisyysalueen kunnat ovat päätösluonnoksen johdosta antamassaan lausunnossa ehdottaneet toimielintä ja sen kokoonpanoa koskevia muutoksia yhteistoimintasopimukseen ja päätösluonnokseen

nähdessä. Valkeakosken kaupunki on kyseisen lausunnon johdosta antamassaan lausunnossa pitänyt Tampereen seudun työllisyysalueen kuntien ehdottamaa mallia parempana kuin päätösluonnoksen mukaista mallia.

Päätöksen mukainen yhteisen toimielimen kokoonpano perustuu kuntien lausunnossa esitettyyn malliin, jossa on huomioitu se, että Valkeakosken kaupungilla on jäsen toimielimessä. Muut kunnat ovat omalta osaltaan sopineet toimielimen paikkajaosta itsehallintonsa nojalla siten, ettei kaikilla kunnilla ole varsinaista jäsentä toimielimessä. Yksikään kunta ei saa yksipuolista määräysvaltaa yhteisessä toimielimessä.

Yhteistoimintasopimuksen 6 kohdan mukaan yhteisen toimielimen tehtäviin kuuluu muun muassa järjestää kotoutumisen edistämistä annetun lain 2 luvussa kunnille säädetyt tehtävät 18-64 –vuotiaiden osalta, lukuun ottamatta sanotun lain perheen kotoutumissuunnitelmaa. Mainitut tehtävät pitävät sisällään myös tehtäviä, jotka eivät lain nojalla kuulu työvoimaviranomaiselle. Valkeakosken kaupungilta ei voida valtioneuvoston päätöksellä siirtää muita kuin työvoimaviranomaiselle säädetyitä tehtäviä.

Yhteistoimintasopimuksessa on sovittu kustannusten jaon periaatteista ja kunnan maksuosuuden suorittamisesta. Valkeakosken kaupunki osallistuu kustannuksiin näiden periaatteiden mukaisesti niiden tehtävien osalta, jotka siirretään Tampereen kaupungille. Valkeakosken kaupunki voidaan valtioneuvoston päätöksellä velvoittaa kuitenkin osallistumaan vain tämän päätöksen antamisesta lukien aiheutuviin kustannuksiin.

Yhteistoimintasopimuksen henkilöstöä koskevassa kohdassa 7 on sovittu työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain mukaisia tehtäviä hoitaneen henkilöstön siirtymisestä vuoden 2025 alusta lukien Tampereen kaupungin palvelukseen. Edellä mainittua ehtoa ei sovelleta Valkeakosken kaupunkiin. Valtioneuvoston päätöksellä ei voida määrätä Valkeakosken kaupungin henkilöstön siirtämisestä. Valtiolta siirtyvä henkilöstö siirtyy sopimuksen mukaisesti Tampereen kaupungille.

Kuuleminen

Valkeakosken kaupungille ja Tampereen seudun työllisyysalueen kunnille järjestettiin 8.11.2023 suullinen kuulemistilaisuus. Tilaisuudessa käytiin läpi työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön alustava tilannearvio Valkeakosken poikkeuslupahakemuksesta ja Tampereen seudun työllisyysalueen yhteistä toimielintä koskevasta sopimuksesta. Valkeakosken kaupunki ja Tampereen seudun työllisyysaluetta edustanut Tampereen kaupunki kommentoivat tilannetta sekä toistensa kommenttipuheenvuoroja.

Asianosaisille kunnille on varattu tilaisuus lausua mielipiteensä päätösesitysluonnoksesta 28.11.2023-2.2.2024. Asianosaiset vastustivat Valkeakosken poikkeuslupahakemuksen hylkäämistä. Tampereen seudun työllisyysalueen kunnat esittivät lisäksi muutoksia yhteiseen toimielimeen ja sen kokoonpanoon, vaativat Valkeakosken kaupungin velvoittamista korvaamaan valmistelukustannuksia muiden työllisyysalueen kuntien tavoin sekä tekivät eräitä muita huomioita. Valkeakosken kaupungille varattiin tilaisuus lausua mielipiteensä ja antaa selityksensä Tampereen seudun työllisyysalueen kuntien lausunnon johdosta 2.-14.2.2024. Kaupungin mielipidettä pyydettiin erityisesti Tampereen seudun työllisyysalueen kuntien lausunnossaan esittämästä yhteisen toimielimen kokoonpanosta ja velvollisuudesta osallistua valmistelukustannuksiin.

Tiedoksianto

Päätös annetaan tiedoksi todisteellisena tiedoksiantona asianosaisille kunnille. Päätöksen katsotaan tulleen kyseisten kuntien tietoon kirjeen saapumispäivänä.

Muutoksenhaku

Tästä päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Päätös voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta, ellei valitusviranomaisen toisin määrää.

Sovelletut säännökset

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) 12, 13 ja 16 §
Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta (383/2023) 3 ja 4 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 8 § 1 mom. ja 122 § 3 mom. 1 k.

Lisätietoja

Lisätietoja antavat:
Hallitussihteeri Meri Pensamo, puhelin 0295 047 226, ja erityisasiantuntija Jenni Wessman, puhelin 0295 047 034, ja sähköposti etunimi.sukunimi@gov.fi.

Arto Satonen
Työministeri

Meri Pensamo
Hallitussihteeri

LIITTEET

Sopimus yhteisestä toimielimestä julkisten työvoimapalveluiden viranomais-tehtävien hoitamisessa (toimitettu työ- ja elinkeinoministeriölle 30.10.2023)
Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen

JAKELU

Valkeakosken kaupunki
Tampereen kaupunki
Kangasalan kaupunki
Lempäälän kunta
Nokian kaupunki
Oriveden kaupunki
Pirkkalan kunta
Vesilahden kunta
Ylöjärven kaupunki
Akaan kaupunki

Juupajoen kunta
Kuhmoisten kunta
Pälkäneen kunta
Ruoveden kunta
Urjalan kunta
Virtain kaupunki

TIEDOKSI

TEM/työministerin erityisavustaja Svahn
TEM/AKO (alueet ja kasvupalvelut –osasto)
VM/KAO (kunta- ja alueosasto)
Pirkanmaan ELY-keskus
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen
kehittämis- ja hallintokeskus